

Indberetning nr. 7/2022

Krigen i Ukraine understøtter behovet for en radar på Færøerne

Landsstyremand for udenrigsanliggender Jenis av Rana har udtalt til KVF, at krigen i Ukraine understøtter behovet for en radar på Færøerne. Landsstyremanden oplyste endvidere, at der i indeværende uge skal finde et møde sted mellem forsvarsminister Morten Bødskov og landsstyremanden, hvor Danmark vil få endeligt svar fra Færøerne på forespørgslen om at opsætte en lufrumsradar på Færøerne.

Landsstyremanden har endvidere besvaret et skriftligt spørgsmål stillet af den tidligere lagmand Aksel V. Johannesen, der viser, at der har været drøftelser om radarsagen mellem færøske og danske myndigheder siden november 2019 samt på politisk niveau siden august 2020. Aksel V. Johannesen stillede spørgsmålet, da der har været rejst tvivl om, hvorvidt det færøske landsstyre var orienteret om planen for evt. opsætning af en lufrumsradar på Færøerne, inden den danske regering fremlagde kapacitetspakken på et pressemøde i februar 2021.

Landsstyremanden for udenrigsanliggender forventer bedre adgang til EU-markedet

Efter et online-møde med EU's handelskommissær Valdis Dombrovskis oplyste landsstyremanden for udenrigsanliggender, at han i fremtiden forventer et bedre handelssamarbejde mellem Færøerne og EU. Det er blandt andet vanskeligt for færøske selskaber at sælge forarbejdet fisk til EU-markedet pga. toldrestriktioner. På mødet, som var planlagt inden Ruslands invasion i Ukraine, påpegede landsstyremanden, at Færøerne står sammen med NATO, EU og andre demokratiske samfund.

Landsstyremanden for udenrigsanliggender vil sikre lovhjemmel til sanktioner mod Rusland

Landsstyremand for udenrigsanliggender Jenis av Rana oplyste den 1. marts 2022 til færøsk presse, at han ønsker at sikre, at landsstyret har den nødvendige lovhjemmel inden for overtagne sagsområder til at iværksætte evt. sanktioner mod Rusland. Der arbejdes derfor med et forslag til lagtingslov, som skal give landsstyret mulighed for, i samråd med Lagtingets Udlandsudvalg, at udstede nødvendige bekendtgørelser om sanktioner, fra sag til sag. Landsstyremanden udtrykte samtidig stor respekt for de færøske virksomheder, som allerede har besluttet at stoppe eksporten til Rusland.

Pelagos er usikker på, om selskabet fortsætter salg af fisk til Rusland

Pelagos i Fuglefjord, som sælger fisk til Rusland, har oplyst, at selskabet forsat ikke har taget endelig stilling til, hvorvidt handlen med Rusland skal stoppe, men at man på nuværende tidspunkt overvejer sagen. Eksporten til Rusland svarer til 40-50 pct. af Pelagos samlede eksport, svarende til 300 mio. kr. Direktør Jóhan Páll Joensen oplyser, at det vil være muligt for selskabet at finde et nyt marked, men at dette tager tid, og at det vil påvirke prisen i negativ retning.

Borgmester i Runavík bakker op om sanktioner mod Rusland

Tórbjørn Jacobsen (Tjóðveldi), borgmester i Runavíkar kommune, som er den kommune, der modtager flest russiske skibe i fiskesæsonen, har til de færøske medier oplyst, at kommunen vil respektere enhver udmelding fra landsstyret om sanktioner mod russiske aktiviteter på Færøerne, herunder også et evt. forbud mod, at russiske skibe lægger til kaj på Færøerne. Indtægten fra de russiske skibe svarer til en tredjedel af den samlede indtægt, som havnen i Runavík har. Tórbjørn Jacobsen påpegede, at materielle værdier altid må vige for den værdi, som menneskerettigheder har.

Befolkningen støtter færøske sanktioner mod Rusland

I en meningsmåling foretaget af spyr.fo for den færøske radio- og tv-station KVF fremgår det, at 74 pct. af de 500 adspurgte mener, at Færøerne skal implementere sanktioner mod Rusland. Kun godt 9 pct. er imod, imens 17 pct. svarer ved ikke.

- 64 pct. mener, at Færøerne skal indføre samme sanktioner som EU
- 38 pct. støtter stop af salg til Rusland
- 38 pct. støtter forbud mod, at russiske skibe lægger til kaj på Færøerne
- 22 pct. støtter et stop af fiskerisamarbejdet med Rusland
- 7 pct. ved ikke

66 pct. svarer, at de er tilfredse med de færøske myndigheders håndtering af krisen i Ukraine. 80 pct. mener, at Færøerne skal modtage ukrainske flygtninge. 11 pct. svarede ved ikke.

Russiske militærfly var ikke i færøsk luftrum

Forsvarsminister Morten Bødskov har i et svar til det færøske FT medlem Sjúrdur Skaale oplyst, at de fire russiske militærfly, der den 2. februar 2022 fløj nord for Skotland, ikke var i færøsk luftrum, men alene befandt sig i internationalt luftrum. Morten Bødskov fremhæver i sit svar, at siden nedlægelsen af den militære radar på Færøerne har radardækning af luftrummet over og omkring Færøerne været begrænset til input fra norske, britiske og islandske radarer til NATO's integrerede luftforsvar.

Fólkaflokkurin holder landsmøde den 19. marts 2022

Som det fremgik af Indberetning nr. 5/2022, skal Fólkaflokkurin have ny formand, efter den nuværende formand Jørgen Niclasen blev taget for spirituskørsel. Partiet oplyser, at landsmødet bliver afholdt den 19. marts 2022, og partiets ledelse vælger ny formand på et møde, som afholdes dagen forinden. Flere medier peger på, at formanden for lagtingsgruppen advokat Christian Andreasen er det bedste bud på en ny formand.

Undersøgelse af tildeling af fiskerettigheder

Som det fremgik af Indberetning nr. 13/2021 underskrev Lagtingets oppositionspartier i oktober 2021 en anmodning til lagtingsformanden om, at der blev iværksat en undersøgelse af tildeling af fiskekvoter fra 2010 og frem til i dag. Anmodningen kom efter, at Høgni Hoydal, formand for Tjóðveldi udtalte, at den daværende landsstyremanden for fiskerianliggende, Jacob Vestergaard, Fólkaflokkurin, havde tildelt kvoter til venner og bekendte, i stedet for at følge den indstilling, der kom fra hans egen administration. Lagtingets formand Jógvan á Lakjuni har oplyst, at advokat Ken Nónklett skal stå for at undersøge, om der er handlet lovligt i forbindelse med tildeling af fiskerettigheder i perioden 2020-2021, idet Lagtingets administration har påpeget, at der ikke er grundlag for, at undersøge perioden fra 2010 og frem til i dag.

Færøernes Økonomiske Råd (Rådet) har afgivet sin forårsberetning

Den færøske økonomi er i fremgang. Rådet vurderer, sammen med Færøernes Statistik, væksten i BNP for 2021 til at være på 8,2 pct. og forventer også vækst i 2022 og 2023. Rådet har lavet sin konjunkturvurdering inden krigen i Ukraine, og de mulige konsekvenser er derfor ikke medtaget i beretningen. Både lønudbetalinger og lønmodtagerantallet satte rekord i dec. 2021, og arbejdsløsheden er fortsat lav. I sommeren 2021 begyndte der igen at komme gang i turismen, og det har været et stort problem for branchen at finde nok af arbejdskraft. Det har dog hjulpet med Fast Track-aftalen med Udlændinge- og Integrationsministeriet, som gør det lettere at få arbejdskraft fra 3. lande.

I 2021 satte værdien af eksporten af varer rekord. Mængden af laks satte også rekord i 2021. Der ventes en lavere mængde af laks til eksport i 2022, men til gengæld venter Rådet en højere pris på grund af forsat stigende efterspørgsel. Inden for pelagisk fisk forventes der ikke en aftale om makrel med England i år. Rådet påpeger, at politikerne er vendt tilbage en ordning, som før har vist sig ikke at være holdbart, ved at give hjemmeflåden offentlig støtte i form af makrelkvoter, som flåden ikke er i stand til at fiske. Det fastholder arbejdskraft og binder kapital i et ikke lønsomt erhverv. Rådet anbefaler politikerne at lave en plan for, hvordan hjemmeflåden kan gøres mere bæredygtig, og at fiskedage-systemet evalueres.

Rådet henviser til, at de stabile rammer for lakseerhvervet, som der fra politisk side har været i årevis, har givet tillid i erhvervet, så det har lavet store investeringer. Inden for disse rammer har der samtidig været incitamenter til en bæredygtig drift. Der er dog også udfordringer med fx lakselus.

Rådet skønner et overskuddet i landskassen på 160 mio. kr. for 2021, mens der i 2022 ventes et underskud på 155 mio. kr. Det er Rådets holdning, at der i en situation med gode konjunkturer, næsten ingen arbejdsløshed og stor indtægtsvækst bør være overskud på de offentlige finanser i 2022 og 2023.

Færøerne Økonomiske Råd kommer derudover med følgende anbefalinger til det politiske system:

- At kommuner med stor befolkningsvækst bør fremme udstykninger af grunde og lejlighedsbyggeri, da bolig manglen er stor, og det derfor er meget dyrt for unge familier at bosætte sig.
- Makrelkvoter ikke skal gives som offentlig støtte. Der bør betales ressourceafgift af makrellen til landskassen.
- Det er nødvendigt, at myndighederne planlægger holdbare løsninger på social- og ældreområdet i forhold til behovet for velfærdsydelse i fremtiden samt laver boligenheder, der effektiviserer driften på disse områder.

De store banker kommer ud med pæne overskud for 2021

BankNordik kommer ud med et overskud for 2021 på 272 mio. kr., hvoraf 90 mio. kr. er fra salg af den danske del af banken. Det er et noget større overskud, end banken forventede tidligere på året. Der er omkring 6.000 færingere, der er aktionærer i banken. Banken forventer at udbetale 136 mio. kr. af overskuddet til aktionærerne. Bankens udlån lå på 7,6 mia. kr. og indlån på 7,9 mia. kr. i 2021, og solvensen er forhøjet til 29,7 pct.

Betri Banki endte også med et stort overskud på 132,3 mio. kr. Banken angiver, at årsagen er en bedre grunddrift med tilgang af flere kunder og faldende udgifter. Bankens udlån lå på 6,8 mia. kr. og indlån på 8,4 mia. kr. i 2021, og solvensen er forhøjet til 30,75 pct.

Færøsk multihal får 25 mio. kr. fra A.P. Møller fonden

Som det fremgik af Indberetning nr. 16/2021, er der på den danske finanslov afsat 30 mio. kr. til en ny multihal i Tórshavn. Hallen, der ventes at koste 217,8 mio. kr. og forventes klar sidst i 2023, har fået tilsagn om 25 mio. kr. fra A.P. Møller fonden, ligesom Tórshavns Kommune har bevilliget 108,6 mio. kr. og landskassen 30 mio. kr. Arbejdsgruppen bag hallen forventer snart at have den samlede finansiering på plads.

Med venlig hilsen

Lene M. Johansen
Lene Moyell Johansen